No 1933 **DE TIJD.** 1853

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5,00; voor de buitensteden *f* 6,00; franko door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden*, enz. FRANKO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

VRIJDAG, 2 SEPTEMBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 1 September.

Hoe *Fakkel*, *Goudsch Kronijkske* en *Kerkbode* ter Tweede Kamer openlijk, en zonder dat iemand een woord ter vergoelijking van de taal dier bladen in het midden heeft durven brengen, gestigmatizeerd zijn, hebben onze lezers gisteren vernomen. Het spreekt van zelf dat zulk eene behandeling aan die bladen alles behalve welkom kan zijn. Zij verbeelden zich dat de regering zich op hunne taal inspireert en de gedachte streelt hen, dat »de welsprekendste redenaar" der Kamer, dat een man als de Kempenaer, er aan toe is, wil hij effekt maken, om zich van hunne argumenten te bedienen. En zie, terwijl zij daarover, wat natuurlijk is, in de grootste pret zijn — daar komt, te midden van die vreugde, een vereerenswaardig protestantsch afgevaardigde hun een onuitwischbaar merkteeken op het voorhoofd indrukken en ten aanhoore van een ieder verkondigen, dat het wel betwijfeld mag worden, of bijv. de *Fakkel*, dat »zeer protestantsche blad, dat de gevoelens van zeer vele predikanten vertegenwoordigt," »wel zijn licht ontstoken heeft aan de Eeuwige Bron van waarheid en liefde." De heer Sloet kan er staat op maken dat dat eerlijke woordje hem alles behalve vriendelijk door *Fakkel*, *Goudsch Kronijkske*, *Kerkbode* en andere geheime genootschapsmannen afgenomen is geworden en dat zij, geen van allen, iets zullen verzuimen om het hem duur betaald te zetten. De heer Engelen, de waardige afgevaardigde uit Amersfoort ter ontbondene Tweede Kamer — niet te verwarren met den ultra-protestantschen heer Engelen uit Friesland, gelijk dezer dagen geschied is — weet er van te spreken. Nooit is het hem vergeven geworden, dat hij in 1849 de genoemde bladen en wat verder door de pers der geheime genootschappen gepublieerd wordt, als »schandschriften en libellen" gequalificeerd heeft en nooit is sedert dien tijd, in den *Fakkel* bijv., zijn naam genoemd, dan om dien te beschimpen en te verguizen. Mannen als Engelen en Sloet rekenen zich dit echter geenszins tot schande, maar wel tot eer, en 't schandmerk blijft den libellisten op het voorhoofd ingedrukt.

Zou men 't kunnen gelooven dat zij, geschandmerkt als zij zijn, nog jaloerschen maken? Toch is het zoo. Of waaraan het anders toe te schrijven dat de *Waakzaamheid*, in haar laatste Nommer, een artikeltje publiceert, dat de onmiskenbare pretentie heeft den *Fakkel* zelven de kroon der onbeschaamdheid van 't hoofd te rukken? Zoo iets kan alleen door wrevel en spijt verklaard worden. Het Amsterdamsche libel gevoelt zich in gelijke mate geminacht als dat van Tiel en als dat van Gouda, maar die komen ten minste nog in aanmerking, die noemt men ten minste nog — zij het dan ook om ze in 't openbaar te schandmerken. Maar niet eens een voetschop waard gekeurd te worden — zoo iets is niet te verdragen, door zoo iets raakt men buiten zich zelven en dus komt men er dan toe, zonder schaamte, de Grondwet zelve in 't aangezigt te spuwen, of men door zulk een heldendaad de aandacht ook tot zich zou kunnen trekken.

Het geldt het regt van petitie. Art. 9 der Grondwet is dienaangaande pertinent. »Ieder Ingezeten heeft het regt om verzoeken aan de bevoegde magt schriftelijk in te dienen." Dat is klaar en niet eens diskutabel. Eene organieke wet ter regeling van het regt van petitionnement, naar aanleiding van dat artikel te maken, zou zoo veel zijn als eene flagrante grondwetschennis, als een *coup d'état*. Na de voordragt der monsterwet door de regering, schijnt men echter daar niet meer tegen op te zien, en lijkt het wel dat eenigen het: *óf buigen óf barsten*, door 't hoofd speelt. Immers, wat vordert, wat eischt de *Waakzaamheid?* Men leze:

»Wij vermeenen, dat het gebeurde te Tubbergen, te Nijmegen, te Saaxum en elders (??!) de oogen der Regering moet openen, en haar aansporen, om *eene wet* TER BETEUGELING van zulke *constitutionneele stoutigheden als het aanwenden van het regt van petitionnement aan de Kamers* aan te bieden. In Engeland zal, (dankt ons [!!!], wel zoodanige wet gemaakt zijn! Op zich zelven is dit zeker *voor velen* reeds eene overwegende reden, om ook in Nederland zoo'n wet te zien daarstellen. Hoe het ook zij, de eigenaardelijke uitvloeiselen van den *ongefiltreerden* constitutionnelen toestand, welke ook al gebleken is niet exklusive zegeningen aan te brengen, zijn van dien aard, dat sommige mislukte pogingen, om het heil des Vaderlands door keuze van afgevaardigden en zenden van petitiën daadwerkelijk te bevorderen, magtig veel op valschheid in geschrift, omkooping en misbruik van vertrouwen lijken, ofschoon ze dan ook al niet direkt vallen onder bereik van den *Code Pénal*."

Tot zoo verre de *Waakzaamheid*. Aanmerkingen op hare taal komen niet te pas. Waartoe? Met iemand, die het petitionneeren eene »konstitutioneele stoutigheid" noemt, die die »stoutigheid," in spijt van de Grondwet, door *eene wet* wil *beteugeld* zien, die zich daarbij op Engeland — op Engeland!!" — durft beroepen, die overigens onzen konstitutioneelen toestand aan eene »filtratie" schijnt te willen onderwerpen, als welke de monsterwet bij de Tweede Kamer te ondergaan heeft gehad, met zoo iemand valt niet te redeneeren. Daarop intusschen zij de aandacht gevestigd, dat sinds er getornd wordt aan één door de Grondwet gewaarborgd regt, dat sinds de Grondwet één aanval van de zijde der regering eenmaal heeft te verduren gehad, dat sinds de regering eenmaal bezweken is voor het geschreeuw van het straatrumoer, men zich niet ontziet op de brutaalste wijze van de regering te eischen, dat zij de Grondwet schende. De *Waakzaamheid* vordert, dat het regt van petitionnement »door eene wet beteugeld worde;" de *Fakkel* schreeuwt, dat de Grondwet onder de voeten gehaald worde en dat de Koning heersche als autokraat: dat toont ons aan op welken weg wij ons bevinden en welke de wrange vruchten zijn van het zwichten voor het ruw geweld der opgehitste menigte, dat aan de tegenwoordige regering ten eeuwig verwijt zal strekken.

Met het oog op de Eerste Kamer, die zich thans, gelijk men weet, met de monsterwet bezig houdt, publiceert het *Handelsblad* twee merkwaardige artikelen, aan het laatste van welke wij de volgende plaats over het retroaktieve van art. 5 der wet ontleenen:

»En nu de terugwerkende kracht! Vooreerst erkennen wij gereedelijk, dat even als de wetgevende magt art. 4 der algemeene bepaling van wetgeving heeft tot stand gebragt, die zelfde wetgevende magt evenzeer in bijzondere gevallen eene tegenovergestelde bepaling kan daarstellen: alleenlijk, zoodanige terugwerkende bepaling zal dan onbillijk, onregtvaardig, eene afwijking van het *summum jus* zijn; wil men nu, om Rome en de vrijheid der R. K. organisatie te beteugelen, de *summa injuria* tot het *summum jus* verheffen, wij zullen slechts op het vernederende en buitensporige van zulk eene *priva lex* wijzen; en herinneren, dat hetgeen men heden tegen de R. K. of zelfs tegen al de kerkgenootschappen doet, morgen tegen ieder ander, tegen elken maatschappelijken stand kan geschieden.

»Maar, men wil liever de terugwerkende kracht der bepaling verbloemen! Men betwist niet, dat deze wet terug zal werken op de kerkelijke organisatie, die reeds vóór eenige maanden is daargesteld; maar men zegt: die kerkelijke organisatie was nog geen verkregen regt!

»Die redenering is niets anders dan eene colossale *petitio principii*, eene bewijsvoering, waaraan de grondslag ontbreekt. Indien het waar is, dat de Grondwet vrije organisatie verooorlooft, dan *had* het R. K. kerkgenootschap werkelijk een verkregen regt, hetwelk door deze wetsbepaling wordt geschonden; indien het waar is, dat het vroegere ministerie, op bijzonderen last des Konings, aan het R. K. kerkgenootschap vrijheid gegeven heeft om zich te organiseren, dan neemt deze wetsbepaling daarvan iets en wel een zeer integrerend deel terug, en schendt derhalve een toegekend regt; indien het waar is, dat de wet van Germinal, die ook de goedkeuring van het hoofd van den Staat op de vestiging van den bisschoppelijken zetel eischte, niet geldt in ons land, geene verbindende kracht heeft naast de Grondwet, dan schendt de nieuwe wet een regt, door een nieuw verbod daar te stellen en op eene afgedane zaak toe te passen, waar vroeger zoodanig verbod niet gold; ja zelfs, al gold de wet van Germinal, dan zou nog de toepassing der nieuwe straf op de overtreding, die door het vestigen van de bisschoppelijke zetels te Utrecht of Haarlem zou gepleegd zijn, eene schending daarstellen van het adagium: *nulla poena sine lege*, omdat die strafbepaling in de wet van 18 Germinal, an X, niet wordt gevonden."

Niet dan met weemoed kan men staren op de schets, door den heer Sloet gegeven, van den bloeijenden en gelukkigen staat van zaken, waarin Nederland onder het vorige ministerie verkeerde:

»Het volk had een grooter aandeel in de regering van het land gekregen, en stelde zich daarmede tevreden. Er was eene vrijheid-, maar tevens ordelievende Vertegenwoordiging ontstaan, die zich aan geene enkele staatkundige uitspatting schuldig gemaakt heeft, waarin alle standen der maatschappij, waarin alle gezindheden, ook voor het eerst de Israëlitische, waarin alle takken van nijverheid, voor het eerst de belangen der kolonien, vertegenwoordigd waren. Het was alsof den staat een nieuw leven was ingegoten. Aan handel, scheepvaart en visscherij werden de knellende banden eener verderfelijke bescherming ontnomen, en handel en nijverheid namen eene nieuwe, sinds lang niet meer gekende, vlugt; zelfs deelde zich dit leven mede aan de werkplaats van den ambachtsman. De landbouw zag een nieuwen dageraad voor zich ontluiken; de landontginningen en indijkingen namen toe. De lust voor wetenschappelijke oefeningen breidde zich uit; alle vakken van kennis bekwamen hunne afzonderlijke organen; men hoorde van niets dan van kongressen, vereenigingen van geleerden en indrustrieelen. Onze spoorwegen werden uitgelegd naar België en Duitschland; de telegrafie werd opgerigt, de rivierverbetering ter hand genomen, de binnenlandsche gemeenschap bevorderd. Er heerschte orde in onze finantien; in het binnenland woonde diepe rust en vrede, en in het buitenland nam het aanzien van den Nederlandschen staat toe. Maar nu rijst bij mij de ernstige vraag op: of wij ons zooveel zegen ook onwaardig maken door onze tegenwoordige twisten, die de zamenleving vergallen, de onderlinge banden van liefde en welwillendheid, de zamenwerking tot al wat edel en goed is, verstoren? Nu rijst de vraag bij mij op, of, zonder dat ik daarom den raad van den Almagtige wil peilen, of wellígt eene groote, algemeene nationale ramp noodig is, om den genius der godsdienst op nieuw op het wolkgespan te zien verschijnen die ons den palmtak des vredes voorhoudt, opdat Protestanten en Katholieken elkander weder de broederhand mogen toereiken?"

Hoe toch staat het thans met het ongelukkige Nederland geschapen? Men vrage het den handelaar, men vrage het den burgerman, men vrage het den landlieden! »Enkelen hebben, God moge het hun vergeven, met staatkundige bedoelingen, uit heerschzucht, uit gekwetste eigenliefde, met een dæmonischen lust de oude wonde weder opengereten." Zij hebben hun doel bereikt. En Nederland?.... God moge zich daarover ontfermen!

Het verheugt ons het navolgende artikel in den *Univers* te lezen. De daarin behandelde punten, vroeger ook door ons ter sprake gebragt, verdienen wel de publieke aandacht tot zich te trekken. Ziehier dat artikel:

»Wij hebben eene korrespondentie uit Rome medegedeeld van den 13 dezer maand, ter kennisse van het publiek gebragt door het *Journal des Débats* en betrekking hebbende op den heer Lightenvelt, een der leden van het Hollandsche ministerie, met eene buitengewone zending belast bij den Heiligen Stoel. Volgens deze korrespondentie zou de heer Lightenvelt uit Rome vertrokken zijn, zeer voldaan over den indruk dien hij er gemaakt heeft, over het onthaal dat hem is te beurt gevallen, alsmede over alles wat hij van daar medebrengt. Volgens den korrespondent van het *Journal des Débats* zou hij van den Heiligen Vader twee koncessiën erlangd hebben:

»1. De verklaring, thans door de souvereine en onherroepelijke beslissing van het Hof van Rome bevestigt, dat de eeden, welke de Nederlandsche Bisschoppen volgens het ongewijzigde formulier reeds hebben afgelegd,

beschouwd zullen worden als gedaan te zijn overeenkomstig het nieuwe formulier.

»II. De toestemming dat de Bisschoppen den burgerlijken eed van getrouwheid aan den Koning en de wetten des lands kunnen zweeren.

»Deze tijding, medegedeeld door den korrespondent van het *Journal des Débats* te Rome, heeft een buitengewonen indruk gemaakt in Nederland. Het dagblad de *Tijd* heeft al hetgeen hieromtrent gezegd werd, toegelicht. Het vraagt hoe de korrespondent van het *Journal des Débats* achter dingen gekomen is, die nog aan niemand bekend zijn; dat, zoo hetgeen hij beweert waar is, het dan niet anders kan zijn of hij moet de mededeeling ontvangen hebben van de Roomsche kanselarij of van het Haagsche kabinet. Nu is het niet waarschijnlijk dat de Roomsche kanselarij hem mededeeling zou doen van stukken, die nog niet openbaar zijn gemaakt; het kan dus niet anders of hij moet ze verkregen hebben van een niet zeer bescheiden lid van het Nederlandsche ministerie. Maar de *Tijd* bepaalt zich niet enkel bij deze opmerking; veronderstellende dat het berigt door het *Journal des Débats* gegeven waarheid behelze, beweert het katholiek dagblad van Amsterdam, dat het dan toch in ieder geval onvolledig is. Is het inderdaad te gelooven dat de Heilige Vader maar zoo los en zonder eenige bepaling beslist zou hebben, dat de Bisschoppen den burgerlijken eed van getrouwheid aan den Koning en aan *de wetten des lands* konden zweeren? Niemand beweert dat zij dien eed niet zouden kunnen afleggen; maar in den tegenwoordigen staat van zaken is ieder overtuigd dat zij het niet kunnen doen, dan onder zekere voorwaarden. Of zouden de Bisschoppen een eed kunnen afleggen van getrouwheid aan onbillijke wetten, regelregt gerigt tegen de Katholieken, zoo als die b. v. welke de Tweede Kamer thans heeft aangenomen? De Heilige Vader, dus zegt de *Tijd*, kan, naar het ons toeschijnt, geen dusdanig besluit hebben genomen. En daarom gelooven wij, dat de Heilige Stoel zich voor als nog het formulier van den burgerlijken eed, door de Bisschoppen te zweeren, heeft voorbehouden.

»Het berigt door het *Journal des Débats* gegeven heeft een andere quæstie op het tapijt gebragt. Het is bijna zeker, heeft men gezegd, dat het *Journal des Débats* niet te Rome, maar in den Haag geput heeft. Het is derhalve waarschijnlijk, dat men in den Haag eenig stuk moet ontvangen hebben van den H. Stoel, 't welk men voor als nog verborgen houdt, en misschien wel een antwoord op de nota van den heer van Hall, dd. 27 Junij. Deze veronderstelling wordt nog waarschijnlijker, als men nadenkt over de beteekenis der woorden, welke de heer van Hall zich heeft laten ontvallen in een zijner redevoeringen, waarin hij zegt, tot groote verwondering van iedereen, dat de uitvoering van een der hoofdartikelen zijner monsterwet op eene wijze is voorbereid, die aan ieder zal voldoen. Wat is er dan geschied, dat de heer van Hall met zulk eene stoutheid kan spreken? Zou hij zoo iets durven zeggen, zonder in het bezit te zijn van een voldoend antwoord op de nota van 27 Junij? Maar is het waarschijnlijk, dat het antwoord waarvan sprake is, verondersteld altijd dat het reeds is gegeven, zóó bevredigend zou zijn als de heer van Hall het wil doen voorkomen? Indien het zoo is, zou dan de heer van Hall, die een zwak heeft om diplomatieke dokumenten te publiceeren, het niet openbaar maken, of ten minste, zou hij er geen melding van maken om zich te dekken? Maar zoo het maar weinig voldoet, hoe kan hij dan zeggen, dat hij zich met den H. Stoel verstaan heeft over de uitvoering van de hoofdartikelen der wet? Of moet men op nieuw in deze ministerieele verklaring slechts een der duizende krijgslisten zien, waarvan hij zich zoo gaarne bedient, om de wakkerheid der Katholieken en der protestantsche verdedigers van de Grondwet te misleiden?"

Is de *Nederlander*, in zijn Nommer van morgen, het orgaan van het ministerie, of zoekt hij ons in een *guet à pens* te lokken? Wat hiervan zij, opmerkelijk is het wat hij schrijft:

»*Verwerping* der wet zou de oorzaak welligt eener *ministeriële crisis* en de *schijnbare afkeuring van den nationalen weerstand tegen het ultramontanisme* geweest zijn.

»Daarom zien wij de *aanneming* ook door de Eerste Kamer te gemoet.

»Maar is de *intrekking* der voordragt, *nadat* en *omdat* zij door de beide Kamers goedgekeurd is, ondenkbaar?"

Wij ontleenen het volgende aan een artikel van den *IJsselbode*, geschreven naar aanleiding van de aanneming, door de Tweede Kamer van

„De Klaarwaterwet."

»Hetgeen wij voorspelden is vervuld. De Tweede Kamer heeft de teugje „klaarwater," haar door de Regering aangeboden, evenwel niet dan na voorafgaande filtratie door de anti-revolutionnaire filtreermachine, opgedronken. Eenenveertig leden lieten zich die teugje smaken; zevenentwintig stieten die, met walging van de lippen.

»Onze voorspelling is vervuld; echter met eene kleine wijziging der uitkomst. Wij hadden beweerd, dat de wet met eene meerderheid van 12 stemmen zou worden aangenomen, namelijk met 40 tegen 28 stemmen. Wij hebben ons ééne stem vergist. Zij is er iets beter afgekomen; 41 tegen 27; of eene meerderheid van 14 stemmen viel haar ten deel. Wij hebben misgerekend in de stem van den heer van Akerlaken.

»Wij meenden stellig te mogen aannemen dat hij zijne constitutionneele beginselen, vroeger met zooveel ijver voorgestaan, getrouw zou zijn gebleven. Maar de heer van Akerlaken is in het spoor zijns vaders getreden. Hij is afgevallen en heeft ons eene illusie — zich zelven een goeden naam benomen.

»Maar eene stem meer of minder doet er niet toe. De afloop was overigens volkomen zóó als wij reeds bij den aanvang mededeelden. Het bondgenootschap met de anti-revolutionnaire partij is schitterend aan het licht gekomen. Kruipend beleefd en meêgaande was de Regering ten opzigte dier gewillige partij — die met haar tiental stemmen niet alleen deze wet in hare magt had, *maar ook voortaan de geheele toekomst van het ministerie in hare magt zal hebben*. De 27 tegenstemmers zijn een blijvend protest in de Tweede Kamer tegen het ministerie Donker-van Hall; tegen zijnen oorsprong; tegen zijn levensbeginsel; tegen zijne handelingen. Voegen zich slechts 8 stemmen daarbij, dan maakt dit 35 of de volstrekte meerderheid in eene voltallige vergadering. Ziedaar het lot, dat de Regering zich bereid heeft. *Zij moet* — om met eene parlementaire zegswijze de zaak te verduidelijken — *drijven op de anti revolutionnaire kurken, of zinken*. Zij moet met den anti-revolutionnairen stroom mede of vergaan. Heerlijk vooruitzigt voor het vaderland!"

Uit Arnhem meldt men ons, dat dezelfde kommissie, die onlangs het bekende adres der Katholieken aan de Tweede Kamer, tegen het thans door haar aangenomen wetsontwerp tot regeling der kerkgenootschappen heeft ingezonden, zich op dit oogenblik bezig houdt met de bezorging eener nieuwe petitie aan de Eerste Kamer. Men zegt zelfs, dat die kommissie zou gehoor geven aan den wensch van eenige onderteekenaars, om een eerbiedig adres bovendien tot den Koning te rigten, en dit *persoonlijk* aan Z. M. te gaan aanbieden. Men zou zich te meer verheugen als die wensch werd opgevolgd, omdat Arnhem's Katholieken daardoor het bewijs zouden leveren, hoezeer zij hunne door de Grondwet verkregene regten weten te waardeeren, en tevens dat zij nog een groot vertrouwen stellen in de goede gezindheid der Eerste Kamer, maar bovenal in den Koning, van wien zij, als zonen van hetzelfde Vaderland erkend, in het bewustzijn dat zij zich ook als zijne trouwste onderdanen gedragen, handhaving verwachten van ieders regten, maar die met de aanneming der bedoelde wet door Z. M. regering en de meerderheid der Tweede Kamer ten hunnen opzigte gekrenkt worden.

Een achtingswaardig geestelijke uit de provincie Utrecht schrijft ons het volgende:

»Er bestaat hier sedert eenigen tijd eene kommissie — à la Drieling? — welke de verkiezingen leidt. 't Is mij onbekend wie leden dier kommissie zijn. Vele Protestanten zelven schijnen het niet te weten. Bij de voorlaatste verkiezing althans van twee leden voor den gemeenteraad, outving een Protestant eene aanschrijving van die kommissie — ze was door eene vrouw geschreven — waardoor de man in bittere verlegenheid geraakte. Hij dacht, dat hij werd aangemaand *om geld*, door de op het billet geplaatste kandidaten. Zich niet wetende te redden, ging hij om inlichting bij zijn katholieken buurman, en toen eerst werd het hem duidelijk, *dat* eene *kommissie* bestaat en *wat* zij van hem verlangde!

»Ook maakt men hier, sedert eenigen tijd, gebruik van een nieuw middel om proselyten te winnen. Men zendt onder een, immer zeer naauwkeurig adres, over den post nu aan dezen dan aan genen Katholiek, een boek of pamflet vol van laster tegen de Katholieke Kerk en hare leer en geestelijken. Tot heden, God zij dank, heeft die laagheid geen doel getroffen. Ik heb in 't openbaar de mijnen gewaarschuwd, en zoodra nu eenig geschrift op die wijze wordt ontvangen, bezorgt men het aan mij. Gewoonlijk zijn mijne menschen dan zeer ontevreden over het port, dat men hen voor die vodden heeft laten betalen. Dit is het eenige wat dat werk der duisternis erlangt. 't Zou nuttig kunnen zijn op deze manier van bekeerlingen te maken, de aandacht te vestigen, en ik laat het dus aan u over, naar omstandigheden, gebruik te maken van mijne mededeeling."

Men schrijft uit Limburg aan de *Grondwet*:

»De verschijning van den kommissaris des Konings in dit gewest, is slechts van korten duur geweest. Men verneemt dat hij na zijne tournée in het kanton Horst, met een nieuw verlof van veertien dagen naar zijne buitenplaats in de nabijheid van Vugt is teruggekeerd, hetgeen bij de spanning, welke vooral ten platten lande bestaat, veel opzien blijft baren.

»Er wordt ijverig voortgegaan met het onderzoek wie de petitionarissen zijn tegen de »partijwet." Op sommige plaatsen vervoegen zich de maréchaussees bij de Burgemeesters, ten einde informatien omtrent de onderteekenaars der petitien in te winnen. Van de zijde der politie-direktie wordt alles aangewend om de goede gemeente diets te maken dat de wet niets inhoudt strijdig met de belangen der Katholieken en dat zij overigens in dit gewest niet zal worden uitgevoerd. Dit strookt weinig met de verklaring van den heer van Hall, in de Tweede Kamer gedaan, dat men niet zal aarzelen, de naleving der wet met al de middelen, welke der regering ten dienste staan, geene uitgezonderd, te handhaven."

Uit 's Hertogenbosch wordt onderstaande adres met een aantal handteekeningen aan de Staten-Generaal verzonden:

»*Aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal.*

Mijne Heeren!

»Het wets-ontwerp op de Kerkgenootschappen, door de Tweede Kamer aan Uwe Vergadering verzonden, grieft de ondergeteekenden èn als Katholieken èn als Nederlanders.

»Als *Katholieken* zien zij hunne godsdienstvrijheid verkort, inzonderheid door de artt. 1 en 5, welke die in 't ingewand aangrijpen en voor de toekomst aan de eigendunkelijkheid van zich afwisselende Ministeriën prijs geven.

»Als *Nederlanders* schamen zij zich dat voorgedragen wordt eene gelegenheidswet, welke haar bestaan aan den onzaligsten hartstogt ontleent, in lijnregten strijd met het VIde Hoofdstuk der Grondwet niet alléén, maar met al de begrippen, die in de XIXde eeuw ook de bezadigde en meest gematigde staatslieden van de vrijheid zich vormen.

»Er moge toch verschil van gevoelen bestaan nopens de maat van BURGERLIJKE of STAATKUNDIGE vrijheid, welke het in een geregelden Staat oorbaar zij den onderdanen toe te kennen: — daarin stemmen allen overéén, dat de GODSDIENST-VRIJHEID thans behoort te wezen VOLKOMEN, en dat de Regering zich even weinig met de inrigting en het bestuur der Kerk als met hare leerstellingen vermag in te laten, veel minder met de verstrekking en de indeeling des geestelijken regtsgebieds, waartoe onafscheidelijk behoort de aanwijzing der plaatsen, waar zich dat Bestuur vestigen zal.

»Mijne Heeren, het is duizendwerf herhaald, en ook de ondervinding van onze dagen roept het U toe: de inmenging van den Staat in *kerkelijke* zaken, tegen den verklaarden wil eener gezindheid, baart niets dan verwikkelingen, waaruit het later onmogelijk wordt zich te redden; en dat wel zonder eenig nut voor het Rijk, zonder uitzigt om daarbij eenig hoegenaamd voordeel te behalen en zonder eenige aanwinst voor het gezag, hetwelk er steeds door lijdt.

»Wij koesteren de hoop dat de Eerste Kamer, ver boven het woelen der driften geplaatst, zich ook boven de éénzijdige eischen van het oogenblik verheffen en het oog op de toekomst vestigen zal. Want het valt niet te betwijfelen; ééns, en spoediger welligt dan de huidige spanning het verwachten doet, éénes genaakt de dag dat elk regtgeaard Nederlander deze wetsvoordragt bitter betreuren, en (zoo ze, wat God verhoede! wet worden kon) voor de eer zijns lands vurig, dan, helaas! vruchteloos, zal wenschen die uit het nationaal wetboek te kunnen wisschen.

»Bij Uwe ervaring derhalve, bij de leeringen der geschiedenis, bij het heil en bij de eer van Nederland, bij de Grondwet van dezen Staat, bij de godsdienstvrijheid, welke zij in zoo ondubbelzinnige wijze huldigt, bij 's Konigs hooge bevoegdheden op dit stuk, thans evenééns bedreigd, en bij al wat een vaderlandsch hart dierbaar en heilig is, smeeken de ondergeteekenden eerbiedigst U, Mijne Heeren, aan bedoelde wetsvoordragt Uwe goedkeuring niet te verleenen."

(Volgen de handteekeningen.)

Het adres te Lichtevoorde geteekend, luidt aldus:

»*Aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal.*

»Mijne Heeren!

»De ondergeteekende ingezetenen van Lichtevoorde, in het graafschap Zutphen, hebben, met het diepste leedwezen de aanneming in de Tweede Kamer van het wetsontwerp op de kerkgenootschappen, vernomen.

»Als opregte Nederlanders, die hunne heilige godsdienst en hun dierbaar vaderland innig lief hebben, zouden zij het diep betreuren, wanneer dat ontwerp de goedkeuring van Uwe Hooge Vergadering mogt wegdragen en als landswet aan Z. M. den Koning toegezonden worden. Gij toch, Mijne Heeren, als onpartijdige beoordeelaars van al het voorgevallene, zult het in geenen deele kunnen ontkennen en vastelijk moeten toestemmen dat de wijze, waarop die wet tot dusver behandeld werd, voor de Katholieke bevolking van Nederland uiterst grievend en in de oogen van

geheel het beschaafde Europa als oneerlijk, onopregt en verregaand willekeurig moet beschouwd worden, meer nog als door die wet zelve op het protestantsch gedeelte der natie het kenmerk van eene onteerende en vernederende onverdraagzaamheid wordt gedrukt. Het is echter buitendien, Mijne Heeren, de innigste overtuiging der ondergeteekenden, dat het genoemde wetsontwerp, hoezeer dan ook reeds door veler handen van zijne oorspronkelijke tyrannieke strekking ontdaan, evenwel niets anders is, dan eene gewelddadige onderdrukking der godsdienst-vrijheid, welke hun door het VIe Hoofdstuk der Grondwet zoo plegtig is gewaarborgd, en, tevens niet minder eene verkorting der regten en attributen, in datzelfde hoofdstuk aan Z. M. den Koning opgedragen. Terwijl zij zich intusschen onthouden zullen, in het breede te vermelden, wat door de organen der publieke opinie en door de diskussien in de Tweede Kamer dienaangaande overtuigend is bewezen, veroorloven zij zich alleen, u de navolgende punten, die volgens hunne overtuiging eene onomstootelijke waarheid bevatten, in overweging te geven, namelijk:

»1º dat bij het ontwerpen der Grondwet geene nieuwe wet op het stuk van godsdienst beoogd of voorbereid is, evenmin als bij de tijdens het opmaken der begrooting in 1851 en 1852 te sprake gebragte R. K. Kerkorganisatie daarvan quæstie is geweest;

»2º. dat het door de Tweede Kamer aangenomen wetsontwerp in al zijne artikelen in het wezen der Kath. Godsdienst dieper ingrijpt en dezelve meer verdrukt, dan de Hervormde Godsdienst; waardoor alleen eene gewelddadige verkrachting van art. 165 der Grondwet, hetwelk eene *positieve gelijkheid van bescherming* aan alle kerkgenootschappen verleent, wordt daargesteld;

»3º. dat geene meerderheid van stemmen voor het wetsontwerp zoude verkregen zijn, wanneer niet door den invloed eener fanatieke partij de grootste vijanden van de Katholieken en van het vorig ministerie in die Kamer zitting hadden verkregen.

»Om al de genoemde redenen dan, Mijne Heeren, nemen de ondergeteekenden, in dankbare herinnering aan de merkwaardige woorden in antwoord op de troonrede uitgesproken »dat gij geene verkorting van de vrijheid of van eenig verkregen regt zoudt dulden", tot U, Hoogst Edelen des lands, als tot hun vast plegtanker hunne laatste toevlugt, in het diepste vertrouwen, dat gij die eenmaal uitgesproken beginselen met kracht handhavende, U boven alle partijen zult weten te stellen, eenen krachtigen dam tegen de uitspattingen eener overheerschende dominocratie opwerpen, en eene wet zult vernietigen, die de kiemen van vrede- en rustverstoring ook voor de verwijderde toekomst in zich draagt.

»Moge Nederlands geschiedenis dien roem eenmaal van Nederlandsch Eerste Kamer vermelden!"

Petitionnement.

Wij vernemen dat heden verzonden zijn adressen aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal, gelijkluidend met dat, medegedeeld in ons Nommer 1928.

Uit	Amsterdam (1)	met	1057	naamteekeningen
»	Geesteren	»	90	»
»	Zutphen	»	188	»
»	Hilversum	»	97	»
»	Medemblik	»	55	»
»	Benschop	»	58	»
»	Hoorn	»	127	»
»	Enkhuizen	»	74	»
»	Delft	»	106	»
»	Alkmaar	»	175	»
»	Rossum	»	29	»
»	Dreumel	»	47	»
»	Soest	»	64	»
»	Helmond	»	668	»
»	Steenwijkerwolde	»	132	»
»	Monnickendam	»	39	»
»	Gemert	»	520	»
»	Kralingen	»	71	»
»	Aalten	»	103	»
»	Breedevoort	»	30	»
»	Vlaardingen	»	64	»
»	Purmerend	»	72	»
»	Groesbeek	»	159	»
»	Schipluiden	»	36	»
»	Drietelaar	»	54	»

(1) Eerste opgave.

Heden nacht ten 4 ure arriveerde alhier Z. M. de Koning en gevolg. Z. M. hadden rid van 's Hage naar hier in één uur afgelegd. H. D. werd aan het station verwelkomd door de heeren kommissarissen Brouwer Anchert en Melvill, en was begeleid door de heeren ingenieur-direkteur Conrad en de beide adsist.-ingenieurs Kappers en Oudshoorn. Z. M. heeft onmiddellijk zijne reis voortgezet.

Naar men verneemt, zal Z. K. H. de prins van Oranje, ter gelegenheid van zijn dertienden verjaardag, op aanstaanden Zondag als 1e luitenant van het regement grenadiers en jagers, aan de troepen, welke zich in het kamp van Zeist vereenigd hebben, voorgesteld worden.

Z. M. heeft benoemd tot ontv. der direkte belast. en accijnsen: te Wouw, den heer J. G. de Bosson; te Ossendreht den heer W. G. Pastoors; der direkte belast., in- en uitg. regten en accijnsen te Dinxperlo, den heer P. J. Grobbée; der direkte belast. en accijnsen te Aarlerixtel c. a., den heer C. W. J. van Velthoven Waalre; te Erp c. a., den heer J. A. van Hooft. Voorts aan de heer P. G. Helman, op zijn verzoek, een eervol ontslag verleend als ontv. der direkte belast., in- en uitg. regten en accijnsen te Winsterwijk, behoudens aanspraak op pensioen.

Op Maandag 12 Sept. aanstaande zal aan het lokaal van het provinciaal bestuur te Utrecht worden aanbesteed: De aanleg van de electro-magnetische telegraaflijn van Utrecht, over Kuilenburg en Bommel, naar 's Hertogenbosch, in drie perceelen.

Gisteren middag hebben de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal aan een diner deel genomen, dat de Heer Voorzitter dier Kamer hun op zijn buitengoed *Leeuwendaal* heeft aangeboden.

'sGRAVENHAGE, 31 Aug. In de zitting van den gemeenteraad alhier van heden is o. a. ingekomen de gemeente-begrooting voor 1854, met behoorende stukken. Voorts is besloten niet te voldoen aan de uitnoodiging van het hooger bestuur tot intrekking eener verordening, onlangs door den Raad vastgesteld, betrekkelijk het uitroeijen van rupsennesten. Vervolgens is na beraadslaging in eene zitting met gesloten deuren met 21 tegen 8 stemmen besloten het bespelen van het Hollandsche tooneel alhier te gunnen aan de heeren Hammecher c. s., zullende aanwijzing van een direkteur door dat gezelschap geschieden in overleg met Burg. en Weth. en tevens na gedane onderhandeling met de direktie van den Amsterdamschen Schouwburg betrekkelijk het door den Koning aan beide Schouwburgen toegekende subsidie. Eindelijk heeft de Burgemeester, na afloop der aan de orde zijnde punten, aan de Vergadering medegedeeld, dat het zilveren geschenk, namens de gemeente aan te bieden aan HH. KK. HH. Prins en Prinses Hendrik, is voltooid, terwijl hij de leden uitnoodigde dit stuk nog heden te bezigtigen.

KAMP BIJ ZEIST, 30 Aug. Heden is eene boerenwoning, in wier nabijheid de cantines geplaatst zijn, tot den grond afgebrand. Een oogenblik was, bij den heerschenden westen wind, de linkervleugel onzer tenten in groot gevaar. Door de spoedige hulp der militairen en door het eensklaps afbreken der belendende tenten, heeft men geene verdere ongelukken te betreuren gehad.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 30 Augustus. Omtrent den opstand in China leest men in den *Moniteur* het volgende:

»De jongste berigten uit China vermelden geene zigtbare verandering in de onderlinge stelling der keizerlijken en der opstandelingen, maar de zedelijke en politieke kracht der regerende dynastie is gebroken, en hoe langer de tegenwoordige staat van zaken aanhoudt, des te waarschijnlijker wordt de val van de heerschappij der Manchoo-Tartaren.

»Onder de Europeanen in China heerscht verschil van gevoelen over de Chineesche revolutie, hetgeen in de dagbladen eene zeer belangwekkende diskussie te weeg brengt. Het Engelsche dagblad van Shanghai beschouwt de opstandelingen als mede-Christenen en mede-Protestanten, en betoogt dat Engeland onverwijld hunnen leider als souverein des lands erkennen en met hem een verdrag sluiten moet. Het dagblad van Hongkong, de *China-Mail*, predikt daarentegen strikte onzijdigheid en inachtneming der bestaande verdragen, en wenscht voor het Christelijk geloof der opstandelingen meer afdoende bewijzen. Het laatstgenoemde blad heeft steeds de meeste bekendheid met de ware gesteldheid van China aan den dag gelegd."

— Aangaande hetzelfde onderwerp leest men in den *Univers*: de jongste brieven welke wij uit China ontvangen hebben berigten ons dat de Anglikaansche bisschop van Hong-Kong was vertrokken om zijne bediening uit te oefenen bij de opstandelingen, die thans meester zijn van Nankin; een stoomboot had hem ten dien einde van Hongkong afgehaald. Die soort van Evangelische ijver ingeboezemd door de aankomst van een stoomboot opzettelijk afgezonden, heeft iets dat nog al buitengewoon is, vooral als men het in verband brengt met de gemeenschap, gehouden door den vertegenwoordiger van Engeland met de opstandelingen, aan wier opperhoofd men zonder eenig bedenken den titel van Zijne Majesteit heeft gegeven. Wij zijn overtuigd dat de Katholieken zeer weinig goeds verwachten van deze zending.

— Uit Konstantinopel wordt gemeld, dat de overste Ruff naar Weenen vertrekt, om namens den Sultan den Keizer dank te betuigen voor zijne bemiddeling in de met Rusland gerezen geschillen.

ENGELAND.

LONDEN, 29 Augustus. Men leest in de *Times* met betrekking tot den waarschijnlijken afloop der oostersche quæstie eenige opmerkingen, die de mogelijkheid doen uitkomen eener minder gunstige wending van zaken.

»Den 19den Augustus werd te Konstantinopel in den vollen Rijksraad na zeer langdurige beraadslagingen eenparig besloten den Sultan de aanneming der nota aan te raden, onder voorwaarde dat in hare bewoordingen zekere veranderingen zouden worden gemaakt, en dat waarborgen voor de toekomst inzonderheid ook voor de onverwijlde ontruiming der Donau-vorstendommen zouden worden gegeven. Bij de mededeeling van dit besluit aan de vertegenwoordigers der vier mogendheden te Konstantinopel, werd tevens verklaard dat de Porte eene vreedzame beslechting bleef wenschen, maar op elke gebeurtenis voorbereid was.

»Er is blijkbaar te Konstantinopel eene partij die eenen strijd wil uitlokken in de hoop, dat de Fransche en de Engelsche vloot genoopt zouden kunnen worden daaraan deel te nemen, of die althans de onderhandelingen zoo lang slepende wil houden, tot dat de beide vloten binnen den Hellespont eene schuilplaats voor de herfststormen moeten zoeken.

»Doch wanneer de Porte de schikking verwerpt, welke door de vier mogendheden als regtmatig en eervol voor de Porte wordt beschouwd, verbeurt zij daardoor de ondersteuning dier mogendheden, en heeft zij geene grieven meer op grond waarvan zij bijstand kan vragen.

»De Weener nota verschilt weinig van de verklaring die de Porte in Mei jl., bij het afbreken der onderhandelingen met Rusland, aan deze mogendheid aanbood; deze verklaring is in alle belangrijke punten tot grondslag gelegd bij het opstellen der Weener nota; alleen heeft men er eenige zinsneden uit het Russisch ultimatum ingevoegd, tegen welke de Porte geene bedenking had. De Turksche regering is alzoo, door hare vroegere aanbiedingen gehouden, deze nota aan te nemen.

»De berigten die wij uit Servië ontvangen, nemen de vrees voor eene Oostenrijksche bezetting dier provincie grootendeels weg. Van Oostenrijks zijde is er verklaard, dat het alleen tot bewaring der orde en nimmer zonder toestemming der Porte troepen in Servië zou zenden. De gisting die er onder de bevolking ontstaan was door de bezetting der Donau-vorstendommen, is bedaard, sedert dat Rusland, door den heer Fonton aldaar, verklaard heeft de bestaande regering en verdragsbepalingen met de Porte betreffende Servië, niet te willen veranderen."

— De berigten nopens den oogst der veldgewassen luiden over het algemeen gunstig, ofschoon het regenachtige weder der jongste dagen hinderlijk is geweest in het binnenhalen der granen. Over de aardappelenziekte wordt weinig meer geklaagd.

— De Aartsbisschop van Westminster, Kardinaal Wiseman is zeer ernstig ongesteld.

DUITSCHLAND.

WEENEN, 29 Augustus. De onderhandelingen tusschen de Vereenigde Staten in het Oostenrijksche gouvernement, betreffende het voorval te Smirna met den hongaar Costa, schijnen van ernstigen aard te zullen worden. Men verzekert dat het Amerikaansche kabinet besloten heef den kapitein Ingraham eene schitterende belooning toe te kennen en dat de sekretaris Marcy zich onledig houdt met het opstellen eener zeer scherpe nota, bestemd voor het Weener kabinet. Daarenboven heeft generaal Pierce, als sekretaris van staat aangesteld, de heer Dudley Mame, dezelfde over wien Oostenrijk straf had verzocht, wegens openlijken bijstand door hem verleend aan het onafhankelijk bewind van Hongarije.

Volgens de *New-York Herald* van 16 Augustus zouden de vreemde democraten, die hun verblijf te *New-York* houden, voornemens zijn binnen weinige dagen een monster-meeting te houden, ten einde zich te verstaan over het voorstel van het Fransch democratisch comité uitgegaan, om aan kapitein Ingraham wegens zijn gehouden gedrag te Smyrna, een blijk van goedkeuring en achting te geven.

BERLIJN, 30 Augustus. Te Koppenhagen loopt het gerucht, dat de tegenwoordige Koning, Frederik VI het voornemen zou hebben om afstand te doen. Ook 's konings broeder zou van al zijne regten op den troon hebben afgezien, en bijgevolg zien de kroon overgaan op prins Christiaan van Glucksburg, te gelijk te Petersburg, Londen en Koppenhagen gekozen. Ook de hertog van Brunswijk zou het plan hebben te abdikeeren, en voortaan verblijf te houden op zijne goederen in Silezië.

In dat geval zou het hertogdom Brunswijk weder onder het koninkrijk Hanover komen, zoodra een besluit van den Duitschen rijksdag den hertog Karel onbekwaam verklaard heeft om te regeren, en er geen andere erfgenaam is.

BELGIE.

BRUSSEL, 30 Augustus. Men leest in de *Gazette de Liège:*

»Onze graanmarkt is gisteren het tooneel van betreurenswaardige wanordelijkheden geweest. Tegen vier ure des namiddags scholen eenige duizende personen, mannen, vrouwen en straatjongens op de Kade de la Bate zamen, en hieven dreigende kreeten tegen de graankoopers op, eischende dat men hun het brood tegen 50 centimes zou berekenen.

»De heer Gouverneur der Provincie, de leden van het stedelijk bestuur, eenige Gemeenteraden, waaronder de heeren Lemmens, Delrez en Watrin, die zich daar ter plaatse bevonden, stelden alle pogingen in 't werk om de gemoederen tot bedaren te brengen, terwijl de Kommissarissen van Politie en hunne agenten voor de handhaving der orde waakten. Doch nu eens werden de agenten der openbare magt toegejuicht, dan weder uitgejouwd. De wanordelijkheden vermeerderden en daar aan de sommaties der kommissarissen van politie niet gehoorzaamd werd, was men genoodzaakt de hulp der gedarmerie te paard in te roepen, die tegen 5 ure ter plaatse des oproers verscheen. Ze werd begroet door de uitjouwingen en de verwenschingen der rustverstoorders.

»Een oogenblik werden de heer Gouverneur en de gemeenteraden derwijze door den volksdrom omringd, dat zij met veel moeite zich er uit drongen; men verhaalt dat die ambtenaren zich gedwongen vonden in partikuliere huizen binnen te gaan, ten einde aan de zamenscholingen te ontkomen. Ondertusschen werd de openbare magt op het marktplein deerlijk aangerand; men wierp de agenten van het bestuur met steenen en brokken steenkool, die men genomen had van een op het tooneel des oproers zich bevindenden wagen. Verscheidene politie-agenten zijn geslagen en gewond geworden, terwijl de kommissaris Guilleaume, die blijken van het grootste geduld had gegeven, maar eindelijk zijn gezag moest doen eerbiedigen, benevens zijn zoon, bijna het slagtoffer er van geworden was. Ongeveer 45 arrestatiën hebben plaats gehad. Eenige burgers, door nieuwsgierigheid gedreven, ontvingen in het gedrang kneuzingen en stooten. Tegen acht ure des avonds begaven zich eenige personen naar de 's lands wapenfabriek, waar zij de schildwacht ontwapenden en het gebouw binnendrongen, waaruit zij acht geweren, de eenige die er voorhanden waren genomen hebben. De gewapende magt heeft de overweldigers er moeten uitdrijven. Een bataillon linietroepen en artilleristen hebben des nachts op de plaats van het het paleis gebivouakkeerd. Het gemeentebestuur is een gedeelte van den nacht vereenigd geweest, en heeft des ochtends eene proklamatie doen aanplakken."

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 1 September.

BEVALLEN (30 Aug.): M. E. T. Voogel, geb. van Brussel, Z.

OVERLEDEN (25 Aug.): H. Willemsen, 82 j. — (29 Aug.); 't Jongste Kind van A. van Westhreene.

HANDELSBERIGTEN.

ROTTERDAM, 31 Aug. Heden zijn verkocht 32, 25 en 8 vn. Maryland Tabak, per *Adler*, en 160 vn. spekulatie Virginie Tabak.

GRAANMARKT.

SCHIEDAM, 31 Aug. Rogge. Verkocht: 145/2 ℔ Pernau *f* 285 kont., *f* 287 6/w.; 141/2 ℔ jar. Archangel *f* 233 1/m.; 147/2 ℔ Taganrok *f* 244 1/m. — Gerst. Verkocht: 129/2 ℔ Koersche *f* 227 6/w. — Moutwijn *f* 22,50; Jenever *f* 27,—; Amst. Proef *f* 28,25, per Ned. vat zonder fust, zonder belasting.

ANTWERPEN, 31 Aug. *Koffij.* De opinie omtrent dat artikel blijft gevestigd. Slechts weinige zaken in eenige soorten gedaan.

Graanmarkt. Stille markt. Weinig zaken gedaan. Een partijtje Fransche Rogge gedaan a *f* 9¼ pr. 70 kil.

Rijst. Ongeveer 1800 zak. Arracan *uncleaned* gedaan pr. *Henri Jozeph.*

Tabak. Uit de eerste hand verkocht 35 vat. Kentucky tot ferme prijzen.

LONDEN, 30 Aug. *Suiker. Vreemde.* Veel vraag. Eene lading zeilende Havana bestaande in 805 k. N° 15½ a 23 s. 6 d. en 265 k. witte a 29 s. gedaan. Voor Venetie gekocht de lading Havana pr. *Constante* van 940 k. N° 9 a 19 s. 6 d., N° 12½ a 22 s. 6 d. en eenig wit a 29 s. Gerealiseerd de Stika van 2000 kisten Havana N° 13½ a 23 s. 6 d. voor het Vereenigd Koningrijk en eene lading Bahia pr. *Icene* a 19 s. 6 d. voor de bruine en 23 s. 6 d. voor de blonde voor Amsterdam. *Geraffineerd Gestampte.* Aanhoudende vraag voor exportatie.

Koffij. Natif weinig vraag maar boven de geboden prijzen gehouden.

Rijst. Goede vraag, maar de vastgehouden prijzen belemmeren de realisatie; in veiling heeft men aangeboden 2536 zak. Bengaalsch, die gehouden werd op 14 s.

Talk. Kalm, maar ferm a 51 s. leverbaar.

LIVERPOOL, 30 Aug. *Katoen.* Ferme markt: Verkocht 5000 balen.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

		31 AUG. 4½ u. gebl.	1 SEPT.	4 u.	gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		$63\frac{7}{16}$	$63\frac{5}{16}$ a	63⅜	$63\frac{5}{16}$
Dito Dito	3	$76\frac{11}{16}$	76⅝		
Dito Dito	4	$95\frac{9}{16}$	$95\frac{7}{16}$	95½	$95\frac{7}{16}$
O. I. Leening 1844	4	95½			
Amortis. Syndic.	3½		94½		
Handel-Maatschappij	4½				
Aand. Rijn-Spoorweg.					
Aand. Holl. S. M.					
Obligatien					
BELGIE, Obligatien 1844					
Cert. bij de Belg. Bank.	2½				
Dito bij Rotsch. en Volksv		$52\frac{15}{16}$	$52\frac{13}{16}$	52⅞	
FRANKRIJK, Obligatien	3		74¼		
SPANJE Nieuwe	1	$23\frac{3}{16}$	23⅛		
Dito	3				
Dito Binnenl. à 6/m.		$43\frac{5}{16}$	43⅛	$43\frac{3}{16}$	
Coup. Bewijzen.		6¼	6⅛	6½	6⅜
Amortisable Schuld					
PORTUGAL te Londen	5	40⅜	$40\frac{1}{16}$	40¼	$40\frac{1}{16}$
Dito uitgestelde		17¾	17⅝	17¾	
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	109⅛	109⅛	109¼	
Dito dito 1828 en 1829		108¾	108½	108⅝	108½
Cert. bij d°. 1831 en 1833					
Dito	4½	$100\frac{3}{16}$			
Dito bij *Hope*	4	93⅛			
Dito bij *Stieglitz en C°.*		92	92⅛	$92\frac{3}{16}$	
Dito bij id. 5de Serie	4				
Cert. te Hamburg	5				
Inschrijving in Assignat.	6				
Cert. van dito		75			
POLEN, Certifikaten	4	87	86⅞	87	
Dito Aand. à fl. 500			161½		
Dito met Lot. à 300					
AMERIKA, Bank-Actiën					
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50 *f*					
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	82⅝	$82\frac{7}{16}$	82½	
Dito 1852					
Dito 1847	2½	$42\frac{13}{16}$	42⅝		
Dito 1851	2½	42¾	42½	$42\frac{9}{16}$	
Dito 1849	5	95⅜	95⅜	$95\frac{9}{16}$	$95\frac{9}{16}$
Ween Bank bij *Goll en C°.*		87¾			
Dito	4	71½			
Letter B	5	95⅜	95⅜	$95\frac{9}{16}$	$95\frac{9}{16}$
Aand. met Loting fl. 500	*f*				
Nieuwe dito à 250					
NAPELS, Cert. *Lam. en Bouwer*	5 pCt	99			
BRAZILIE te Londen 1824	5	98¾			
Dito Leening 1843	5	99½			
PERU	4½	81¼			
MEXICO Nieuwe	3	25⅛	$25\frac{11}{16}$		
VENEZUELA à £ 100	3½	37¾	37½		
GRENADA à £ 100	2	22¼			
Dito Uitgestelde		9⅞	9⅝	9⅞	
ECUADOR à £ 100			$4\frac{1}{16}$	$4\frac{3}{16}$	

Mexiko onbepaalde $25\frac{7}{16}$, ⅝; Den. 5 pCt. 104⅝; Louis. 100⅝.

De stemming was heden wederom algemeen ongunstiger en de handel niet levendig.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pCt., Prolongatie 2½ pCt. Diskonto 2 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	*f* 56⅜	Livorno	2/m.	*f* 39⅜
»	zigt	» 56¾	Napels	»	» 81½
Bordeaux	2/m.	» 56	Petersburg	»	» 1.88
»	½/m.	» 56¼	Weenen	6/w.	» 32⅛
Madrid	3/m.	» 245	Augsburg	»	» 35⅜
Cadix	»	» 245	Frankfort	»	» 99
Seville	»	» 242	Hamburg	2/m.	» $35\frac{7}{16}$
Bilbao	»	» 243	»	zigt	» $35\frac{11}{16}$
Lissabon	»	» 41½	Londen	2/m.	» 11,70
Porto	»	» 41½	»	zigt	» 11,77½
Genua	2/m.	» 46¼	Rotterdam		» ⅛

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 31 Aug. Belg. leen. 2½ pc. 56; 1840/1842 4½ pc. 98⅛; 1852, —; Spanje 1—3 pc. 22¾; Binnenl. 3 pc. 43¼; Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 86.

PARIJS, 31 Aug. Fransche 3 pCt. 79.40; 4½ pCt. 104.75; Spanje 3 pCt. Binnenl. 43; id. 1 pCt. 23¼; Russen 4½ pCt. 99½.

LONDEN, 31 Aug. Cons. kont. 97¾ a —; op tijd 97¾ a —; Braz. 101½ a 102½; 1829/39 101 a 102; 1852 99 a 100; Den. 3 pc. 84 a 86; 5 pc. 106 a 108; Ecuad. 5 a 5¼; Gren. 22¾ a 23¼; Uitgest. 9¾ a 10; Mexiko Nieuwe 26⅛ a 26⅜; Peru 4½ pc. N. 83 a 85; Uitgest. 59 a 60; Rusl. 1822 5 pc. 118 a 119; (N.) 4½ pc. 101½ a 102½; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 44¾ a 45¾; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 23⅛ a 23⅝; 3 pc. 47¼ a 47¾; Coup. cert. 6¼ a 6½; Passive 5¼ a 5½; Holl. 2½ pc. 64¾ a 65¼; id. 4 pc. 98½ a 99; Venez. 38 a 39; Uitg. 16 a 17; Wissel op Amsterdam *f* —.—; Grieken 1824 — a —; 1825 —.

WEENEN, 31 Aug. Met. 5 pc. 94¼; Bank-Aktien 1392; Wissel op Londen 10.37; Zilver 8½.

BERLIJN, 30 Aug. Schuldbr. 3½ pc. 93¼; Loten —; Rusl. Stiegl. 4 pc. 98; Pools. 4 pc. 91; Loten fl. 500 92; Oost. Met. 5 pc. 87¾; Amsterdam zigt 142, id. 2/m. 141¼.

HAMBURG, 30 Aug. Rusl. Cert. 104; Oostenrijk Met. 5 pc. 94½; Spanje 1—3 pc. 21¾; Binnenl. 3 pCt. 40½.

FRANKFORT, 31 Aug. Met. 5 pCt. 86¼; W. Bank-Aktiën 1538; W. Loten fl. 250, 127; Spanje 1 pCt. 23½; id. 3 pCt. 43¼; Wissel op Weenen 110.

SCHEEPSTIJDINGEN.

UITGEZEILD:

HELVOET, 31 Aug. [illegible], Mercurius, Arendsen, [illegible]

CARGA-LIJSTEN.

AMSTERDAM.

BANJOEWANGIE, Goede Verwachting, Zeijlstra. 8859 b. Koffij, 1342 kann. Suiker. 873 sch. Tin. 1102 b. bindrottingen, N. H. M.

HAVANA, Pomona, Tinholt: 204 k. Suiker, 56 k. Sigaren, A. Tinholt en C°.; 232 k. Suiker. 57 k. Sigaren, Moermans en C°.; 1 partij Sigaren, Order.

ROTTERDAM.

SOERABAIJA, Cornelis Wernard Eduard, Kleinhouwer: 806 kranj. Suiker, Lans en Comp. te Amsterdam: 648 kranj. dito, B. Kooy Jzn.: te dito, 662 kranj. dito, 1029 b. Bindrottingen, 1 partij Sapanhout, Wm. Ruys JDzn.: 367 pakk. Tabak, Wuste en Hintzen: 1472 b. Koffij, A. Campbell en Comp.; 421 st Koehuiden, Spengler en Comp., te Amsterdam; 1 k. Tabak, J. A. Houwens; 237 st. Koe- en 369 st. Buffelhuiden, Order.

BALTIMORE, Adler, Hohorst: 100 v. Tabak, Minderop, Jz.; 220 v. dito, Mees en Moens; 90 v. dito, Boninger Franck en C°.; 80 v. dito, G. van Rossum en C°.; 50 v. dito, C. Hemman en C°.; 30 v. dito, W. Bunge en C°.; 25 v. dito, Coomans, Born en Filippi; 22 v. dito, Kreglinger en C°.; 27 v. dito, 100 v. Meel, Bus en de Critter; 350 z. Quercitron, Gebr. Nottebohm, 25 v. Tabak, Order.

— Powhattan, Meijers. 535 v. Tabak, W. A. Fuchs en Comp.; 211 v. dito Hoffman, Dorrepaal en Comp.; 218 v. dito, Mees en Moens.

RIO DE JANEIRO, Helgeen, Kruse: 5311 b. Koffij, A. Ellerman.

BALTIMORE, Wenham, Wedge: 292 v. Tabak, Boninger, Franck en Comp.; 100 v. dito, G. van Rossum en Comp.; 194 v. dito, Mees en Moens; 50 v. dito, N. Koning Dzn.; 150 v. dito, 150 v. Meel, Bus en de Critter; 157 z. Quercitron, Starenberg en Comp.; 1 partij Duigen, en Comp.

GEPRAAIDE SCHEPEN.

Kapt. Hansens, van Lissabon te Hamburg aangekomen, rapporteert gepraaid te hebben: den 20en dito, op 43° 53' N. Br., 3° 32' W. L. Jacoba Christina, kapt. Luitje, v. Amsterdam n. Messina.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 1 September in lading naar:

Keulen	J. Kreitenberg, Colln N°. 4.
"	G. Elbers, Dankbaarheid.
Mainz	W. Keller, Mainz N°. 1.
Dusseldorp & Neus	H. Polman, Niederrein N°. 4.
Duisburg	J. Otten, Johanna.
Heilbron	G. C. Smith, Clio.
Urdingen & Ruhort	B. Brinkkamp, Twee Gebroeders.
Frankf., Coblentz en *Manheim*	W. Pfaff, Frankf. N°. 7.

AMSTERDAM, 1 Sept. vertrokken:

Wesel	P. J. Balk, Vrouw Rebecca.
Ludwighaven	J. Cuflier, Merkur.
Duisburg	C. Scholten, Hoffnung.

Rijnhoogte. KEULEN 30 Aug. 8 vt. 1 dm.

ERRATA.

In de Courant van 24 Augustus ll. staat in de Advertentie op bladz. 4, kol. 2, reg. 30: *n'y*, men leze *s'y* en een regel lager: M. & C. L. VAN STADE, lees: P. C. L. VAN STADE.

ADVERTENTIEN.

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.